

Els Plans directores urbanístics del sistema costaner

Joan Llord

Director general d'Urbanisme. Generalitat de Catalunya

ELS PLANS DIRECTORS URBANÍSTICS DEL SISTEMA COSTANER

Introducció

El sistema costaner català, caracteritzat per una morfologia extraordinàriament diversa i per una notable complexitat de les dinàmiques urbanes i territorials, reflecteix clarament al llarg dels darrers quaranta anys uns canvis morfològics i funcionals que, si bé evidencien més oportunitats socials, ho fan al preu d'un major cost ambiental, d'una dispersió de la urbanització, de l'increment de la despesa energètica i de l'augment de la mobilitat privada.

La fragmentació física i funcional de la franja costanera ha dificultat, en grans parts del territori, la formació de sistemes urbans estructuradors i alhora ha anat diluint, progressivament, el límit entre l'espai urbà i l'espai rural en el front costaner com a resultat de la consolidació d'importants continuïtats urbanitzades que han superat els límits municipals i han transformat la imatge i el funcionament d'àmples franges territorials.

El Pla proposa objectius urbanístics, patrimonials, ambientals i econòmics

La població catalana ha tendit a assentar-se majoritàriament al litoral, de tal manera que, avui, el 70% de la població catalana viu en una franja de 20 km al llarg de la costa i als setanta-cinc municipis costaners inclosos al Pla director urbanístic del sistema costaner, és a dir, al 6,9% del territori català, es concentra el 45% de tota la població de Catalunya. A més, per efectes derivats del turisme, la població estacional supera la població de dret en més d'un 50% a la Costa Brava i a la Costa Daurada.

El litoral, en tant que espai d'atracció turística, esdevé un generador de llocs de treball, especialment en els sectors de l'hostaleria –on ha incrementat en més del 25% l'ocupació en períodes recents (1996-2001)– i la construcció –amb un increment mitjà de l'ocupació en la costa del 102% en el mateix període.

Pel que fa a les noves dinàmiques urbanes i territorials que es manifesten en el territori i, en concret, en el sistema costaner, calen noves interpretacions que es basin en els canvis de sensibilitat pel medi, en el reconeixement de les limitacions dels instruments urbanístics per a regular les dinàmiques d'abast territorial, en el reconeixement de la crisi funcional dels models associats a la generalització de la mobilitat i al consum d'energia, en la necessitat de requalificar l'oferta turística, en el procés de transformació de la base econòmica del territori, etc., entre altres, en resum, en un conjunt d'interpretacions que haurien de permetre avançar en el procés de materialització del model físic, funcional i social col·lectivament dissenyat. A aquesta voluntat responen els plans directores del sistema costaner.

Àmbit

Així, doncs, cal disposar d'un pla que inclogui un objectiu prioritari, és a dir, aconseguir que no es classifiqui nou sòl en el territori pròxim a la costa, exactament en l'àmbit comprès dintre d'una franja de 500 m d'amplada a comptar des de l'atermenament del domini públic marítim-terrestre, en tot el litoral de Catalunya, més els àmbits exteriors a l'esmentada franja, vinculats als primers perquè pertanyen a territoris geogràficament indiferenciables. A mesura que els treballs de redacció d'aquest document van anar avançant es va fer evident la necessitat d'incorporar també a l'anàlisi de la costa els sòls que, tot i no estar desenvolupats, estan classificats com a sòl urbanitzable delimitat. D'aquí neix el segon Pla director, l'àmbit del qual es concreta en un territori discontinu que abraça quaranta-quatre sectors a menys de 500 m del front costaner.

Objectius d'ambdós plans

El Pla proposa els objectius següents:

Urbanístics. Evitar l'ocupació urbana indefinida i el continu urbanitzat en determinades àrees.

Patrimonials. Preservar els espais costaners encara lliures d'edificació pels seus valors paisatgístics, històrics, arqueològics, científics, educatius ambientals, agrícoles, forestals, culturals, simbòlics, de temps lliure i de qualitat de vida.

Ambientals. Preservar les continuïtats dels sistemes d'espais oberts, garantint la qualitat ambiental, la connectivitat i l'intercanvi biològic dels espais terrestres interiors i el mar.

Econòmics. Gestionar l'espai litoral com un recurs bàsic i durador per al desenvolupament econòmic, el turisme i la qualitat de vida.

Estat de tràmit

El Pla director urbanístic del sistema costaner del sòl no urbanitzable i del sòl urbanitzable no delimitat va ser aprovat definitivament pel conseller de Política Territorial i Obres Públiques, el dia 25 de maig de 2005 i va ser publicat al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* el 16 de juny de 2005.

El Pla director urbanístic del sistema costaner del sòl urbanitzable delimitat sense pla parcial aprovat va ser aprovat inicialment pel conseller de Política Territorial i Obres Públiques el mateix dia 25 de maig i posteriorment va passar la fase d'informació pública.

Andreu Ulled i Maria Xalabarder

MCRIT

EL LITORAL CATALÀ JA NO ESTÀ EN VENDA

Transformacions i dinàmiques del litoral català el 2004

O encara sí? Perquè encara que l'aprovació del Pla director urbanístic del sistema costaner (PDUSC) hagi estat un pas indispensable, i literalment revolucionari, cap llei ni reglament jurídic és suficient en si mateix per a canviar els valors socials i les inèrcies econòmiques que fatalment ens porten, si no a la urbanització, a la periurbanització pràcticament ininterrompuda del litoral de Catalunya, amb activitats semiindustrials com hivernacles, o semiresidencials com els càmpings, instal·lacions medioambientals d'interès públic i un llarg etcètera de casuístiques híbrides de difícil regulació. A l'entrada de Vilanova i la Geltrú, tot aquest any s'ha pogut veure un cartell publicitari enorme que donava una benvinguda quasi obscena al visitant: EL GARRAF EN VENDA. Heu vist els mapes que mostren l'ocupació urbana del litoral valencià, o de l'andalús? Les expectatives d'urbanització són molt altes arreu, també en el sòl no urbanitzable, ja sigui parc agrícola o zona o espai inclòs al PDUSC. En Josep Maria Espinàs explicà el procés d'ocupació residencial de la costa mediterrània en dues paraules: precipitació cobdiciosa. I no és l'expectativa de guany del venedor el més important: és la visió idealitzada que tenim tots nosaltres, els compradors potencials del paisatge de la mediterrània: la imatge de la casa que la mar la vegi, que ens deia Joan Salvat Papasseit, un poeta llibertari gens sospitos de vel·leïtats mercantilistes. Qui no voldria viure en una vil·la prop del mar que fos també prop també de ciutat, com deia ell, per ser-hi tot prest quan se sentin crida de guerra o de festa? Els publicistes i les empreses immobiliàries de mig món saben que aquest ideal d'habitat és poc menys que irresistible per qui se'l pot pagar, tan fort que es manté viu fins i tot mal-

grat la crua realitat de la periurbanització del paisatge del litoral.

Per a entendre i situar en el seu context històric totes les paradoxes del paisatge litoral, per a començar convé rellegir les poques cròniques escrites sobre el litoral de Catalunya, com aquell emocionant *Catalunya des del mar* de Carles Barral, la història personal de les navegacions al llarg de la costa catalana de l'editor de Calafell, de sud a nord, o les cròniques de Josep Pla, el periodista de Palafrugell, en el seu cas navegant de nord a sud per a observar i prendre nota del que veia amb una minuciositat exhaustiva, allunyada tant de les guies de viatges i dels documentals turístics com dels informes tècnics i estadístics. Ambdós cronistes ens donen notícia d'un paisatge imprevisible i contradictori, imprevisible i variable com el clima i el règim de vents, sotmès a forces naturals que ens ultrapassen, i alhora s'escandalitzen de la seva degradació, passant pel davant de Barcelona. En la costa catalana es poden trobar paisatges encara idíl·lics, com el delta de l'Ebre, les enormes platges blanques que s'estenen al voltant del far, la impressió de fi del món dalt el far del cap de Creus, però al litoral de Catalunya també hi ha altres paratges desgraciats, gairebé totes les rieres, per exemple, i molt especialment les del Maresme, amb els seus miserables passos subterranis sota l'autopista i el ferrocarril, i els cementiris de cotxes a les vores, els camps de rulots i els càmpings, alguns reconverits en ciutats precàries per insolvents o indocumentats, abocadors, gasolineres, zones d'aparcament de centres comercials i estacions de ferrocarril amb entorns descurats, passos a nivell. La velocitat dels canvis i la seva intensitat ha derivat en una gran complexitat i superposició d'usos, moltes vegades antagònics.